

Hallituksen budjettiesityksen arviointia lasten kotihoidontuen muutosten osalta

Muistio 05.09.2013 | Tuomas Kosonen

Hallituksen budjetissa esitetään lasten kotihoidontukeen muutoksia. Esityksen mukaan lasten kotihoidontuki jyvitetäisiin puoliksi kummallekin vanhemmalle. Käytännössä tämä lyhentäisi aikaa, jonka vanhempi voi saada kotihoidontukea, vaikka laskennallinen aika lasta kohden pysyisi samana.

Nykyisellään lasten kotihoidontukea saa siihen saakka kuin nuorin lapsi täyttää kolme vuotta. Tuen turvin jompikumpi vanhemmista voi jäädä kotiin hoitamaan lastaan, kunhan ei samanaikaisesti laita lastaan kunnalliseen tai yksityiseen päivähoitoon. Nykyisellään yli 90 % kotihoidontuella lastaan kotona olevista ovat lasten äitejä.

Esityksen vaikutus olisi siis lyhentää enimmäisaikaa, jonka äiti tai isä voi olla kotihoidontuella. Jos äidit jatkossa ovat oikeutettuja lyhyempään kotihoidontukeen, osa heistä menee takaisin töihin aiempaa aikaisemmin. Yli 90 % lapsista saa ainakin jonkin aikaa kotihoidontukea, mutta lasten vanhetessa yhä useampaa hoidetaan muun tahon kuin oman vanhemman toimesta. Esityksen mukaisella muutoksella olisi luultavasti kuitenkin vain pieni vaikutus isien työllisyyspäätöksiin. Tämä arvio perustuu siihen, että isät eivät nykyisessäkään järjestelmässä käytä keskimäärin kuin yksittäisiä kuukausia kotihoidontukea.

Taloudelliset vaikutukset voidaan jakaa karkeasti lyhyeen ja pitkään aikaväliin. Lyhyellä aikavälillä pienten lasten äidit menevät aiempaa nopeammin töihin. Julkiselle taloudelle tämä tuo rahaa ansiotuloista maksettujen verotulojen muodossa ja tuista, joita ei tarvitse maksaa. Kustannuksia julkiselle taloudelle tulee lisääntyneistä julkisen päivähoiton tarpeesta. Lyhyellä aikavälillä ehdotuksen vaikutus julkiseen talouteen lienee pieni, ja kustannukset julkiselle taloudelle saattavat olla yhtä suuret kuin tuotot.

Pitkällä aikavälillä vaikutus julkiseen talouteen saattaa olla positiivinen äitien työllisyyden parantuessa. Naisten koko elinkaaren palkkakertymä kasvaa, jos heidän työurassaan ei ole niin pitkiä katkoksia. Tämä parantaa puolestaan verotulokertymää ja eläkekertymää. Lisäksi on mahdollista, että näiden henkilöiden työssä osaaminen säilyy paremmalla tasolla, mikä lisää työn tuottavuutta. Tutkimusten mukaan palkkakertymä pitkään kotona olemisesta saattaa jäädä huomattavastikin työssäkäyvien jälkeen.

Yllä esitetyt arviot riippuvat paljon tukimuutosten yksityiskohdista ja siitä miten muut tuet muuttuvat samanaikaisesti. Esimerkiksi jos kunnallisia lisiä kotihoidontukeen kasvatetaan samalla kun varsinaista kotihoidontukea leikataan, jää nettovaikutus pienemmäksi. Samalla tavoin aiempi tarveharkinnan poistaminen työmarkkinatuesta saattaa edesauttaa hyvätuloisenkin vanhemman jäämistä työmarkkinatuen varaan, samaan tapaan kun he nyt voivat pysytellä pois työmarkkinoilta kotihoidontuen varassa.